

A rendőrség szerepe és feladatai a kulturális örökség védelmében

A rendőrség alapvető feladata a kulturális javakkal kapcsolatos bűncselekmények esetén is az, hogy lehetőség szerint megelőzze, megakadályozza a bűncselekmények bekövetkezését, észlelés esetén haladéktalanul megszakítsa a már folyamatban lévő büntetett, felderítse a megvalósult bűneseteket, nyomozás során tisztázza és bizonyítékokkal támassza alá a megtörtént események tényállását, továbbá a tettesekkel szemben megindítsa és lefolytassa a büntetőeljárást.

Vagyoni tárgyak eltulajdonítása esetén további fontos feladat a bűncselekmény során keletkezett kár megtérülése vagy mérséklése érdekében az ellopott vagyontárgyak felkutatása, a büntetőeljárás keretében történő lefoglalása, és a károsultaknak történő visszajuttatása. A kulturális javak eltulajdonításával kapcsolatos bűncselekmények esetén még hangsúlyosabb ez a feladat.

Az elveszett kulturális javak a legtöbbször pótolhatatlanok, és sok esetben eszmei értékük jóval magasabb, mint a pénzben kifejezett aktuális kereskedelmi árak. A rendőrségnek tehát kiemelt figyelmet kell fordítania a bűncselekmények során eltűnt kulturális javak felkutatására is. A kulturális értékeket ugyanakkor más típusú bűncselekmények is veszélyeztetik – pl. a rongálás, a sikkasztás, a visszaélés kulturális javakkal, a jogtalan elsajátítás, az orgazdaság – amelyek nyomozása szintén a rendőrség hatáskörébe tartozik. A kulturális javakkal kapcsolatos bűncselekmények felderítését és nyomozását az Országos Rendőr-főkapitányság területi és helyi rendőri szervei végzik.

Az Országos Rendőr-főkapitányság a hazai és nemzetközi együttműködés keretében biztosítja a kulturális javakkal kapcsolatos gyors és hatékony információáramlást, amely nagymértékben hozzájárul az országhatárokat nem ismerő illegális műkincs-kereskedelem elleni küzdelemhez. Az ORFK országos körözési információs rendszer segítségével teszi hozzáférhetővé az arra jogosult szervek számára a bűncselekmények során eltűnt tárgyra vonatkozó adatokat. A kulturális javak védelmében kiemelkedő szerepe van a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Irodának, amelynek keretei között működik a rendőrség speciális műkincsvédelmi egysége, a Műkincsvédelmi Alosztály. Megalakítására 1998-ban, a belügyi és a kulturális tárca között létrejött együttműködési megállapodás alapján került sor. Az egység létrehozásának célja az volt, hogy még hatékonyabb legyen a bűncselekmények során eltűnt kulturális javak felkutatása, a lopott műtárgyak értékesítésének megakadályozása és az illegális műkincs-kereskedelem visszaszorítása.

Az egység a kiemelt bűncselekmények nyomozása mellett a bűnügyi felderítés erőinek, eszközeinek, módszereinek alkalmazásával törekszik a kulturális javakkal kapcsolatos bűncselekmények felderítésére és a bűncselekmények során eltulajdonított kulturális javak felkutatására. Az alosztálynak jelentős szerepe van a kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos rendőrségi tevékenység

összehangolásában, az állomány szakmai továbbképzésében, a bűnmegelőzésben és a műtárgyvédelmet hatékonyan segítő módszerek javaslatok kidolgozásában és a társzervekkel történő együttműködésben.

○ **A Nemzeti Adó- és Vámhivatal bemutatása**

Nemzeti Adó- és Vámhivatal

Az árutermeléssel és a rendszeres áruforgalommal egy időben a vámszedés is megjelent az emberiség történetében, mely a mindenkori hatalom fontos bevételi forrása lett. A vámszedés kezdetben szorosan összefüggött az adószedéssel. A vámszedésről tudósító első adatok Könyves Kálmán király dekrétumában található, a vámok rendszeressé válásáról a keresztes hadjáratok idejéről beszélhetünk.

A kiegyezést követően a magyar kormány pénzügyminisztere, gróf Lónyay Menyhért 1867. március 10-én az 1. sz. körrendeletében rendelkezett a magyar királyi pénzügyőrség megalakításáról. A pénzügyőrség legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet, a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása.

A vámszedés történetének legfontosabb lépése - az 1867. évi XVI. törvénycikk a kereskedelmi és vámszerződés megkötéséről Ausztriával - érintetlenül hagyta az 1867-ig érvényben lévő vámtörvényeket és szabályokat. 1871-ben az adó és a vámhivatalokat szétválasztották, így 1872. január 1-től számítható a független magyar vámhivatali rendszer kialakítása.

Az 1886. évi közigazgatási átszervezést követően a magyar királyi vám- és adóőrséget egyesítették a magyar királyi pénzügyőrséggel, mely 1896-tól karhatalmi testület lett.

A XX. században a fontosabb személyi és szervezeti átalakulásokat követően (1924, 1945) 1966. február 5-én a testület elnevezése **Vám-és Pénzügyőrség** névvel véglegesült. Az 1990-es évek elejétől a gazdaság struktúrája megváltozott, számos vállalkozás jött létre és ez kihatott a testület életére is, jelentős mértékben megváltoztatva feladatkörét. A Vám-és Pénzügyőrség minden eddiginél fontosabb szerepet töltött be a gazdaságban az ellenőrzés területén, elsődleges feladata azonban továbbra is az állami költségvetés elvárásainak teljesítése, és az államháztartási érdekek védelme volt.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, valamint a Vám- és Pénzügyőrség jogutódjaként jött létre 2011.

január 1-én.

Az integrációra a 2010. évi CXXII. törvény preambuluma szerint „Az állami adóhatósági és vámhatósági feladatoknak a minőségileg új, hatékonyabb, átláthatóbb és költségtakarékosabb ellátása, és az azokhoz szükséges információáramlás korszerű biztosítása, valamint egységes elvek alapján felépülő és egységes irányítású szervezet kialakítása alapján a költségvetési bevételek integrált szervezet általi biztosítása, továbbá a pénzügyi és egyes más bűncselekményeket hatékonyan és eredményesen felderítő bűnügyi szervezetrendszer kialakítása érdekében” került sor.

A NAV, mint állami adó- és vámhatóság, a Kormány irányítása és az adópolitikáért felelős miniszter felügyelete alatt álló államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó kormányhivatal. Székhelye Budapest. Feladatait központi, középfokú és alsó fokú szervei útján látja el.

A NAV struktúrája négy fő tevékenység köré szerveződik, úgymint adóigazgatás, vámigazgatás, bűnügyi tevékenység, amelynek keretében végzi a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény által hatáskörébe utalt bűncselekmények megelőzését, felderítését és nyomozását. A negyedik pillér a szakmai tevékenységet támogató informatika.

A NAV munkatársai az Európai Unió külső vámhatárán (határkirendeltségek, Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér), valamint mélységi ellenőrzés keretében az ország belterületén derítenek fel olyan, a kulturális javak körébe tartozó tárgyakat, amelyek kiviteléhez szükséges engedélyek hiányoznak. Az ilyen tárgyakat a pénzügyőrök lefoglalják és átadják a rendőrségnek. A mellékelt fényképeken látható tárgyak ezekből a felderítésekből származnak.

A kulturális javakkal való visszaélések megakadályozása érdekében a szervezet hatékonyan működik együtt a Nemzeti Nyomozó Irodával, valamint a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal munkatársaival.

/forrás: Emlékkönyv a Vám-és Pénzügyőrség történetéről, a 140 éves Vám- és Pénzügyőrség Emlékalbuma/

With financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union
European Commission – Directorate-General Home Affairs

○ **A Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ bemutatása**

With financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union
European Commission – Directorate-General Home Affairs

Bűnügyi együttműködés és restitúció

A Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatói Központ – korábbi nevén a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) – lehetőségei és feladatai

Szomorú, nem egyszer napi tapasztalatunk, hogy műkincseinket, kulturális örökségünk ingó javait milyen módon tizedelik a különféle jogellenes cselekmények: lopások, csempészet, sőt olykor erőszakos rablások is. Ezek alól nem kivétel sem az állami múzeum, sem a vidéki kisközösség régi temploma, de a magángyűjtemények rejtett kincsei sem. A bűnüldöző szervek szerteágazó feladatai között ugyanakkor a „műkincsbűnözés” csupán egy a sok közül. Az állami feladatellátás rendszerében ugyanakkor mégis rendelkezésre áll az a különleges szakértelem, mely a „műkincses ügyek” felderítést és a visszaszerzést eredményesebbé teheti. Ez tehát elemi érdeke a kulturális igazgatásnak is, sőt a bűncselekmények elévültével, a visszaszerzés, a restitúció már csak kulturális feladat marad: a büntethetőség hiányában rendőri intézkedésre már nem is számíthatunk. Elvesztett kulturális örökségünket viszont 20-30, de akár 50 év múlva is szeretnénk visszakapni!

Hazánk uniós csatlakozása küszöbén 2003-2004-ben a csatlakozási felkészülés jegyében a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) és a bűnüldöző szervek (rendőrség, vámszervek) érintett munkatársai között rendszeres találkozóakra került sor. Szerencsés módon segítette az egyre szorosabb együttműködést számos EU rendezvény és nemzetközi konferencia is, ahol az együttműködés példái, más országok eredményei és az EU kínálta lehetőségek kiaknázásával sikerült felismerni, hogy a közös célok irányába mely utakon érdemes elindulni. Ennek folytán alakult ki az a napi együttműködés (rendszeres szakmai segítségnyújtás, adatáramlás, stb.), aminek a tapasztalatai alapján – 2006. január 1-jével – sor kerülhetett az örökségvédelmi jogszabályok módosítására, valamint *a kulturális javak hatékonyabb védelme érdekében 2006. március 22-én aláírt ORFK-VPOP-KÖH együttműködési megállapodás* megkötésére. Az aláírásra az *Alvilágot járt műkincseink – Válogatás az elmúlt 15 év felderített bűneseteiből* című kiállítás megnyitóján, a KÖH kiállítótermében került sor.

Mindezek nem csupán papíron maradt eredményeket hoztak, hanem közvetlenül is hozzájárultak számos elvesztett műtárgy megkerüléséhez, továbbá közvetett hatásuk is lett: az örökség hatékonyabb megőrzését, a megelőzést is szolgálják. Az együttműködés jegyében most már évek óta a KÖH heti több alkalommal – munkaidőn túl is – szakmai állásfoglalásokkal segíti a vámszervek felderítéseit, és a rendőri munkát is. Évente több ízben vesz részt a bűnüldöző szervek munkatársainak szakirányú képzésében, közös projektek, fejlesztések eredményeként pedig új informatikai rendszereket, kézikönyveket, tájékoztatóanyagokat is készítettek. Mindazonáltal a leglátványosabb eredményt a KÖH lopott és eltűnt műtárgyak nyilvánosan kereshető adatbázisa hozta. (www.koh.hu) A 2004 ősze óta

bejelentésekből, adatkérésekből gyarapodó adatállomány ma már mintegy 3.500 darab az elmúlt ötven év alatt ellopott és eltűnt műtárgy adatát és fényképeit rögzíti. Ezek harmada a védett körbe tartozik: közgyűjtemények, műemléktemplomok és védett magángyűjtemények darabjai.

A siker bizonyítékát egyrészt a kiállításon bemutatott tárgyak mellett olvasható eseménytörténetek adják, vagy a tablón itt bemutatott további válogatás, ahol a KÖH és adatbázisa alapján sikerült az elveszett műtárgyakat visszaszerezni. Másrészt a közvetett hatás is számottevő: ma már a műkereskedelem résztvevői, és a műgyűjtők is óvatosabbak lettek: egy-egy adás-vétel, aukció előtt már érdemes ellenőrizni a KÖH honlapján az érintett műtárgy adatait, hiszen az aukción a rendőrség által lefoglalt festmény, vagy még rosszabb esetben a vevőtől elkobzott műtárgy komoly kockázat lett. Az adatbázis biztosította nyilvánosság (erről tanúskodnak a kiállított tárgyak leírásában szereplő *KÖH műtárgy-nyilvántartási azonosító* számok is) komoly tényező, adott esetben a műkereskedelem számára alapvető bizalom is könnyen szertefoszlik, ha egy ilyen ügynek híre megy. Végző soron pedig még a – bíróság előtt kulcsjelentőségű – jóhiszeműség is kérdéssé válik, hiszen a nyilvános adatbázis mellett a műkereskedők „hivatalból” kapják a KÖH *Lopott Műtárgyak Hírlevelét*, amit minden nyilvántartásba vételt követően küld szét a hatóság a lopás és az ellopott tárgyak adataival, fényképeivel. (Az ingyenes hírlevél mintegy 150 címzettje között szerepelnek a nagyobb aukciósházak, galériák, antikváriumok, régiségboltok, a szaksajtó, és magángyűjtők is, de bárki feliratkozhat a mutargy@koh.hu címre küldött levelével.)

Szerző: Dr. Buzinkay Péter irodavezető, Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ Műtárgyfelügyeleti Iroda

Megjegyzés: Az írásban szereplő Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) elnevezés a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ korábbi elnevezése. Az ingó kulturális javakkal, műtárgyakkal, műkincsekkel kapcsolatban a központi hivatali és hatósági feladatokat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 2012. szeptember 29-én bekövetkezett névváltozásával létrejött Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ látja el.

With financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union
European Commission – Directorate-General Home Affairs

● Műkincsem van – mit tegyek, mit tehetek?

With financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union
European Commission – Directorate-General Home Affairs

Műkincsem van – mit tegyek, mit tehetek?

A kiadvány szövegét külön mellékletként biztosítjuk

Szerző: Dr. Buzinkay Péter irodavezető, Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ Műtárgyfelügyeleti Iroda

Megjegyzés: Az írásban szereplő Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) elnevezés a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ korábbi elnevezése. Az ingó kulturális javakkal, műtárgyakkal, műkincsekkel kapcsolatban a központi hivatali és hatósági feladatokat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 2012. szeptember 29-én bekövetkezett névváltozásával létrejött Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ látja el.

A kiadványban szereplő Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága (VPOP) jogutódja a Nemzeti Adó-és Vámhivatal (NAV).

With financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union
European Commission – Directorate-General Home Affairs

With financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union
European Commission – Directorate-General Home Affairs